

Yeniçeriliğin Kaldırılışına Dair Tarihî ve Edebî Bir Eser: Emâre-i Zafer

*A Historical and Literary Work of Art About Abolishing of
Janissarys: Emâre-i Zafer*

Mehtap ERDOĞAN*

ÖZET

I. Murad döneminde kurulup Osmanlıya bir çok askerî zafer kazandıran yeniçeriler, zaman içinde bozulmuş ve Yeniçeri Ocağının kaldırılıp yerine Avrupalı tarzda yeni bir ordu kurulması zorunlu hâle gelmişti. Uzun süre planlanan ancak gerçekleşmesi II. Mahmud zamanına nasip olan Yeniçeri Ocağının kaldırılması, Osmanlı tarihinin önemli olaylarından birisidir. Bu konuyla ilgili olarak vakanüvis tarihlerinde bilgi bulunduğu gibi olaya şahit olduklarını belirten yazar ve şairler tarafından müstakil eserler de kaleme alınmıştır. Bu çalışmada yeniçeriliğin kaldırılmasıyla ilgili olan müstakil eserler hakkında kısaca bilgi verilmiş, bu eserlerden Emâre-i Zafer ve eser sahibi Mehmed Nazîf tanıtılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonuna Emâre-i Zafer metni eklenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Yeniçeri, Mehmed Nazîf, Emâre-i Zafer, divan, II. Mahmud

ABSTRACT

Yeniçeris who win a lot of military victory to Ottoman as set up in term of Murad the first deteriorated in the course of time and a new military of European style should been set up instead of Yeniçeri Ocağı as it was removed. Destroying of Yeniçeri Ocağı which was planned for a long time and come true in Mahmud the second term is ones of important events in the Ottoman history. About this subject both there is knowledge in historians works and free achievements were written out by writes and poems who told they were witnessed the event. In this work it is shortly informed about free achievements relating to cemouing of Yeniçeri Ocağı and Emâre-i Zafer which is ones of these achievements and its written mehmed Nazîf is worked to introduce. Text of Emâre-i Zafer is added in end of the work.

KEY WORDS

Janissary, Mehmed Nazîf, Emâre-i Zafer, divan, Mahmud the second

* Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Yeniçeri, 1826 senesinden önce Osmanlıların muvazzaf askerine verilen addır. Anadolu Selçuklularıyla Mısır Memlûklarında mevcut olan bu teşkilat Osmanlılara örnek olmuş; fakat Osmanlılar tarafından öncekilerle kıyas edilemeyecek kadar geliştirilmiştir.

Yeniçeri Ocağı, I. Murad döneminde kurulmuştur. Ancak kesin olarak hangi tarihte kurulduğu belli değildir. XIV. yüzyılın son yarısında ve Edirne'nin fethinden sonra kurulduğu bilinir. Doğruluğu kanıtlanmamış olmakla birlikte 1362 yılı, Yeniçeri Ocağının kuruluşu için verilen bir tarihtir.

Osmanlı Devleti'nin başarılarında çok önemli bir yere sahip olan Yeniçeri Ocağı kendisinden önce mevcut olan yaya ve müsellemlerin ıslahı ve Hristiyan çocukların devşirilip bu çocuklara askerî eğitim verilmesi sonucu meydana gelmiştir. “Tarihler Yaya ve Müsellem denilen ilk Türk yaya ve süvari kuvvetlerinin teşkilinde muvaffak olan Çandarlı Kara Halil'in Acemi ocağıyla Yeniçeri ocağının kurulmasında da mühim rol oynadığını yazarlar ki tamamen doğrudur. Yine bu menbalar, ...esirlerin beşte birinin Anadolu'da Türk çiftçisinin hizmetine verilerek Türkçeyi ve Türk ve Müslüman âdetlerini öğrendikten üç beş sene sonra getirilip hemen Yeniçeri ocağına verildiklerini yazmaktadırlar. Daha sonra ise Türklerin yanında hizmet görüp gelen devşirmelerin bir müddet de acemilikte hizmet ettikten sonra Yeniçeri ocağına girmeleri hakkında bir devre daha ihdas edildiğini ve bunun daimî bir kanun hâline geldiğini görüyoruz.”¹

“II. Murad döneminde daha sistemli yapılan devşirme XVI. asrın ortalarına kadar beylerbeyi, sancakbeyi ve kadılar tarafından yapılırken sonradan sekbanbaşı, solakbaşı, zağarbaşı, seksonbaşı ve turnacıbaşı gibi görevlilerce üstlenilmiştir. Her geçen gün sayısı artan Yeniçeri Ocağı, I. Bayezid döneminde 10 000, II. Murad zamanında 11 000, Fatih devrinde 12 000, Kanunî döneminde 14 000 veya 40 000'e kadar çıkmıştır. Bu ocağın disiplin ve itaati, onları II. Murad zamanında hatırı sayılır bir kuvvet haline getirmiş; ancak ocak III. Murad'dan sonra bozulmaya başlamıştır.”² Ocağın bozulması sonucu yeniçeriler İstanbul'daki isyanlarda başrolü oynarlar. “Osmanlı tarihinde ilk yeniçeri isyanı II.

¹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları I Acemi ve Yeniçeri Ocağı*, Ankara 1988, s.146.

² Mehmet Arslan, *Osmanlı Edebiyat Tarih Kültür Makaleleri “Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî'nin Manzum Nusretnâmesi”*, İstanbul 2000, s.321.

Mehmed'in ilk saltanatında vuku bulmuştur. Bu tarihten itibaren yeniçerilerin devlet işlerine müdahaleleri mutad hâle gelmiştir. II. Mehmed, Karaman seferinden dönen yeniçerilerin yolunu kesmesi ve sefer ihsanı istemeleri üzerine firarî yeniçerileri cezalandırmaya başladı. Yeniçeriler II. Mehmed devrinde başka işlere tevessül edemediler. Belirli olaylardan sonra yeniçeriler taşraya muhafız birlikleri olarak gönderildiler. Böylelikle taşradaki bazı yöneticilerle beraber olarak merkezî idarenin nazarında itibarlarını kaybettiler. Devlet bir müddet sonra teşkilatı kaldırmak istemişse de Celâlî İsyanının başlaması ile bu teşebbüs başarılı olamamıştır. Anadolu'da yerleşik hayat yaşayan yeniçeriler yeni bir fesat unsuru haline gelmiştir. Tımar sisteminin eski önemini yitirmesi, sipahileri başka imkanlar aramaya sevk etti. Vaktiyle asayişî temin için yetiştirilen yeniçeriler taşrada hakim duruma geldiler ve bunlar yeniçeri müessesesi altında eli silahlı eşkıya zümreleri haline geldi. Ocak nizamının iyice bozulmaya yüz tuttuğu III. Mehmed döneminde celâlî ayaklanmalarında hizmet edenlerin ve yabancılardan ocağa kayıtları Anadolu'daki yeniçeri zulmünü artırmıştır.”³

“Ocağın bozulmasında birinci derecede kuvvetli bir elin Ocak üzerinden kalkması, iltimas ve iltizam ve himaye ile Yeniçeri Ocağına harici adam alınması ve bir de makam ve mevki hırsı ve can kaygısıyla vezirlerin, ağaların, kendi arzularına hizmet etmek üzere Ocağı isyan için tahrik etmeleri âmil olmuştur.”⁴ Yeniçeriler arasında esnafların olması, evli yeniçeri sayısının artması, ocaktaki kışlaları yerine yeniçerilerin evlerinde yatmaları yani aile hayatına geçmeleri kısacası artan disiplinsizlik ocağın bozulmasına neden olan diğer etkenlerdir. Ayrıca Yeniçerilerin İstanbul'da meydana gelen isyanlarda başrol oynaması, savaş esnasında ise korkak, gevşek ve itaatsiz davranmaları ocağın kaldırılmasına gerekçe olmuştur. Böylece 15 Haziran 1826 tarihinde yeniçerilerin tüm direnmelerine rağmen Yeniçeri Ocağı kaldırılmıştır. Bunun üzerine zamanın şairlerinden Keçecizade İzzet Molla, o meşhur tarih kıtasını söylemiştir:

“Tecemmu‘ eyledi Meydân-ı Lahm’e
İdüp küfrân-ı ni‘met nice bâgî

Koyup kaldırmada ikide birde
Kazan devrildi söndürdi ocağı” (1241/1826)

³ Mehmet Arslan, “*agm*”, s.324.

⁴ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *age.*, s.477.

Yeniçeri Ocağının kaldırılışından sonra II. Mahmud'un emriyle Avrupaî tarzda talim yapacak olan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye adlı yeni bir askerî teşkilat kurulmuştur.

Yeniçeri Ocağının kaldırılışı 19. yüzyıl Osmanlı tarihinin en önemli olaylarından biridir. Bu önemli olayla ilgili olarak vak'anüvîs tarihlerinde ve özel tarihlerde bilgi bulunmaktadır. Ancak bunun yanı sıra olayların içinde bulduklarını belirten şair ve yazarlar tarafından da manzum veya mensur bazı müstakil eserler kaleme alınmıştır. Bunlardan tespit edebildiklerimizi kısa bilgilerle aşağıda veriyoruz:

1. Üss-i Zafer, Sahhâflar Şeyhi-zâde Mehmed Es'ad Efendi⁵: Her ne kadar zamanın resmî görüşünü yansıtıyorsa da olayların içinde bulunmuş bir kişinin - XIX. yüzyılın önemli vak'a-nüvis, yazar, şair ve bilginlerinden birisi olan, eli civarında eseri bulunan ve o sırada vak'a-nüvis olarak görev yapan Sahhâflar Şeyhizade Mehmed Es'ad Efendi'nin- kaleminden çıkmış olması bakımından önemli bir eserdir. Dili oldukça ağırdır ve süslü nesrin güzel bir örneğidir. Mehmet Arslan tarafından hazırlanan eserde önce Es'ad Efendi'nin hayatı, eserleri ve Üss-i Zafer'i hakkında bilgi verilir. Yeniçerilerin menşei, kuruluşu ve geliştirilmesi, bozulmasının sebepleri, kaldırılmasının sebepleri sıralanır, Vak'a-i Hayriyye hakkında bilgi verildikten sonra Üss-i Zafer metnine geçilir. Üss-i Zafer mensur bir eserdir. İçerisinde yer yer manzum parçalar da bulunmaktadır.

2. Gülzâr-ı Fütûhât, Şirvânî Fatih Efendi⁶: Eser yine bir görgü tanığının kaleminden çıkmıştır. Dolayısıyla Yakınçağ Osmanlı araştırmaları açısından birinci dereceden bir kaynak hüviyeti taşımaktadır. Mehmet Ali Beyhan tarafından hazırlanan eserde önce Gülzâr-ı Fütûhât, Şirvanlı Fatih Efendi ve eserin nüshaları hakkında bilgi verilir. Yeniçeriliğin kaldırılışı; Hareketin Başlaması, Padişahın Beşiktaş Saray'ından Topkapı Sarayı'na Gelişi, Livâ-yı Şerîf'in Saraya Getirilmesi ve Eski Odaların Yıkılması, Müellifin Osmanlı Devleti Hakkındaki Düşünceleri, Bektaşîlerin Sürgünü, Asâkir-i Mansûre'nin Teşkili, Müellifin II. Mahmud Hakkındaki Düşünceleri ve Müellife Göre Yeniçeriler başlıkları altında işlenir. Daha sonra Osmanlı Devleti'ne Göre Bazı Ülkeler ve Kavimlere Dair Kısa Bilgiler başlığıyla Şirvan, Dağıstan, Gürcistan, İran ve Rusya hakkında bilgi verilir. Bunlardan sonra Gülzâr-ı Fütûhât metni gelir. Gülzâr-ı Fütûhât da tıpkı Üss-i Zafer gibi manzum-mensur karışık olarak kaleme alınmıştır.

⁵ Mehmet Arslan, *Üss-i Zafer*, İstanbul 2005.

⁶ Mehmet Ali Beyhan, *Gülzâr-ı Fütûhât*, İstanbul 2001.

3. Netîcetü'l-Vekâyi, Mehmed Dâniş⁷: Eserde Mehmed Dâniş Bey'in hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilir. Buna göre Mehmed Dâniş Bey'in Netîcetü'l-Vekâyi, Sefaret-nâme-i Şâhî ve Divan olmak üzere üç eseri vardır. Netîcetü'l-Vekâyi tam olarak yeniçeriliğin kaldırılışı üzerine yazılmış bir eser olmasa da ağırlıklı olarak konusu odur. Eser "Nusretiye Camii'nin 29 Şaban 1241/8 Nisan 1826'da ilk önce II. Mahmud ardından diğer devlet ricali tarafından ziyareti ile başlayıp, daha sonra Rumların tenkili, Yeniçeri Ocağının kaldırılması öncesi ve sonrası gelişen olayların anlatımı ile devam ederek, 15 Haziran 1826'da Vak'a-i Hayriyye sırasında bulunduğu yerden dışarı ihrac edilen Sancak-ı Şerîf'in seksen gün sonra tekrar yerine konulması ile son bulmaktadır."⁸ Şamil Mutlu tarafından hazırlanan eserde Netîcetü'l-Vekâyi ve Sefaret-nâme-i Şâhî metni mevcuttur.

4. Nusretnâme, Aynî⁹: Nusretnâme "Aynî'nin müstakil olarak kaleme aldığı hem tarihî hem de edebî bir eserdir ki yeniçeriliğin kaldırılışının bir şair gözüyle değerlendirilişine güzel bir örnek teşkil etmektedir. Olayların içinde bizzat bulunan şair, yeniçeriliğin kaldırılması ile ilgili yaşananları bir film şeridi gibi gözlerimizin önüne sermektedir. Aynî'nin Nusretnâme'sinde bir yandan yeniçeriliğin kaldırılması edebî şekilde işlenmekte, yani olayların heyecanı, nefreti, zaferin kazanılması vs.; bir yandan da yakın tarihimizin bir dönemine kaynaklık edebilecek belge sunulmaktadır."¹⁰ 421 beyitlik manzum ve müstakil bir eserdir. Ancak eserin sonunda bulunan üç tarih manzumesiyle beyit sayısı 431'e ulaşmaktadır.

5. Yeniçeriliğin İlgasına Dair Risale: Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî-Tarih No: 655'te kayıtlı, müellifi belli olmayan yeniçeriliğin ilgasına dair mensur bir risaledir. Dokuz varaklık bir mecmuanın ilk iki varagını oluşturmaktadır. "Nâm u nişânları mahv u ilgâ olunan tâ'ife-i bâgiyenin vukû bulan ahvâlleri beyân olunur" başlığı altında Yeniçeri Ocağının kaldırılışı anlatılır. Bu konuda yazılmış diğer eserlerde olduğu gibi bu risalede de yeniçerilerin başlangıçta din düşmanları karşısında göğüs gererek birçok faydalı iş yaptıkları ancak son yüz elli yıl içinde bozuldukları, içlerine uygunsuz kişilerin karışıp isyan çıkardıkları, bu ve buna benzer nedenlerin de yeniçerilerin kaldırılışına zemin hazırladığı belirtilir. Eserde olaylar fazla detaya inmeden ana hatlarıyla verilir.

⁷ Şamil Mutlu, *Yeniçeri Ocağının Kaldırılışı ve II. Mahmud'un Edirne Seyahati*, İstanbul 1994.

⁸ Şamil Mutlu, *age.*, s.12.

⁹ Mehmet Arslan, *agm.*, s.319-370.

¹⁰ Mehmet Arslan, *agm.*, s.318.

6. Emâre-i Zafer, Mehmed Nazîf: Yeniçeriliğin kaldırılışıyla ilgili olarak kaleme alınan başka bir eserse çalışmamıza konu olan Mehmed Nazîf'in Emâre-i Zafer adlı manzum eseridir.

Emâre-i Zafer, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 2474'te kayıtlı 235 beyitlik, aruzun Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle yazılan manzum bir eserdir. Aynî tarafından eserin yazılış tarihi ni, 1243 yılını, veren 9 beyitlik bir takriz-tarih yazılmıştır. Böylece eserin toplam beyit sayısı 244'e ulaşmıştır.

Emâre-i Zafer'de yeniçeriliğin kaldırılışı 28 başlık altında işlenir:

În Dür-i Nâyâb Der-Tevhîd-i Rabbü'l-Âlemîn

Na't-ı Pâk-i Hâzret-i Maḥbûb-ı Hallâk-ı Cihân

Der-Şenâ-yı Yâr-ı Ğâr-ı Hâzret-i Sultân-ı Dîn

Der-Vaşf-ı Hâzret-i 'Ömerü'l-Fârûk

Der-Vaşf-ı Hâzret-i 'Osmân-ı Zî'n-nûreyn

Der-Vaşf-ı Hâzret-i 'Aliyyü'l-Murtaẓâ

Der-Merşiye-i Hâzret-i İmâm Ḥasan ve Hâzret-i İmâm Ḥüseyn

Der-Şenâ-yı Pâk-i Cenâb-i Şâh-ı Devrân Ğâzi Ḥân Maḥmûd-ı Cihân

În Mükâşefe-i Niĝû-hâl Ân Sâye-i Rabb-i Müte'âl

Der-Şenâ-yı Pâk-i Şehzâde-i Cüvân-baḥt

Ân Letâ'if-i Hâriq-ı 'âde Ez-Şehzâde-i 'Abdü'l-Mecîd

Müşâheden-i Hârîk-ı 'Âde-i Dîĝer

Der-Sitâyiş-i Vezîr-i Âşaf-Nazîr

Der-Maḥâmid-i Müftî-i Dünyâ vü Dîn-i Mübîn

Der-Sitâyiş-i Ser-'asker-i Zafer-rehber-i Ocaĝ-ı Manşûre-i Muḥammediyye

Der-Sitâyiş-i Silâh-dâr-ı Keyvân-i'tibâr

Der-Sitâyiş-i Ketḥudâ-yı Ḥazîne-i Mekârim-defîne

Der-Sitâyiş-i Ser-çuqa-dâr-ı Cenâb-ı Mülk-dârî

Der-Şenâ-yı Pâk-i 'Asâkir-i Manşûre-i Muḥammediyye

Hikâyet-i Âşâr-ı Kerâmet-i Ân Merd-i Dânâ

Hikâyet-i Ân Merd-i Şâdık Der-Nizâm-ı Sâbık

Müşâhede-i Rü'yâ-yı Şâdıka

Hikâyet-i Nuşret-Yâften-i Ân Mazlûm-ı Bî-günâh Ber-Zâlimân-ı Gümrah

Der-Vaşf-ı Pâk-i 'Alem-dâr-ı Hâzret-i Peygamberî

Kışşa-i Bedr-i 'Uzmâ

Hikâyet-i Ahvâl-i Ân Tağî

Der-Kâ'ide-i Teşekkür

Du'â-yı 'Acz-nümây

Târîh ü Takrîz-i 'Ayni

Görüldüğü gibi eser bir tevhidle başlar. Na't, dört halife ve Hz. Hasan ile Hüseyin'in övgüsüyle devam eder. Dönemin padişahı II. Mahmud'un, Şehzade Abdülmecid'in ve yeniçeriliğin kaldırılışına katkı sağlayan dönemin bazı isimlerinin övgüsü yapılır. Yeniçerilerin zalimliklerinden bahsedilir. Bu arada yeniçeriliğin kaldırılacağına dair görülen bir rüya nakledilir. Der-Kâ'ide-i Teşekkür başlığı altında Sultan II. Mahmud'a yaptığı hizmetler için teşekkür edilir. Dua bölümünden sonra Aynî'nin takriziyle eser son bulur.

Daha önce girişilen bazı teşebbüslere rağmen Yeniçeri Ocağını II. Mahmud kaldırmıştır. Tabii ki yeniçeriliğin ortadan kaldırılmasına katkı sağlayan ve o esnada görevli olan başka isimler de vardır. Bu bakımdan Emâre-i Zafer'i kendisi gibi aynı konuda yazılmış manzum bir eser olan Aynî'nin Nusretnâmesiyle karşılaştığımızda Emâre-i Zafer'de çok daha az şahıstan bahsedildiğini görmekteyiz. II. Mahmud, Şehzade Abdülmecid, Vezir Sırrı Selim Paşa, Müftü Tâhir Efendi, Ser-asker Silah-dâr Ali, Hazine Kethudası Ser-çuka-dâr Bekir Ağa eserde adı geçen ve övgüsü yapılan isimlerdir.

Bunun yanı sıra kimliği belirsiz bazı şahıslardan da bahsedilir. Bunlar halktan kimselerdir. Mehmed Nazîf, bu şahıslar vasıtasıyla yeniçeriliğin kaldırılışıyla ilgili halkın duygu ve düşüncelerini vermeye çalışmıştır. Bunlar arasında yeniçerilerin bozguna uğrayacaklarını haber veren bir meczubla yeniçeriliğin kaldırılacağını rüyasında gören salih bir kadın dikkat çekicidir. Aynî'nin Nusretnâme'sinde de benzer bir meczubla ve benzer bir rüyayla karşılaşmaktayız. Eserde yeniçeriler tarafından mağdur edilen bazı insanların başından geçen hazîn olaylar da hikâye edilir. Halka zulmeden, itaatsiz bir yeniçerinin kendini zalim olarak nitelendirmesi, idam edilme korkusuyla aklını kaybetmesi ve yap-

tığı haksızlıkların altında ezilerek intihar etmesi o dönemde sadece halkın değil, yeniçerilerin bile kendi içlerinde bir bunalım yaşadıklarını ve bireyleri problemli bu teşkilatın artık kaldırılmasının gerekliliğini ortaya koyan güzel bir kanıttır.

MEHMED NAZİF VE ESERLERİ¹¹

Eserin 164. beytinde şairin ve eserin adı verilmiştir.

Faḥr-i ‘âlemden zuhûr itmiş o ân bu hoş-ḥaber
Müjde-i pâki **Nazîf** olsun **Emâre-i Zafer** (E.Z.164)

Ayrıca eserin sonunda “Naḫamahû ve ḥarrerahû ez-za‘îf Mehmed Nazîf ‘an-bendegân-ı Enderûn-ı ḥazîne-i hümâyûn temmet.” ifadesi bulunmaktadır. Buradan hareketle eserin Mehmed Nazîf adlı bir şaire ait olduğunu anlamaktayız. Kaynaklarda Nazîf adıyla kayıtlı on beş kadar şair bulunmaktadır. Bunlardan sadece ikisinin adı Mehmed Nazîf’tir. Birinin ölüm tarihi 1694, diğerinki ise 1848’dir. 1694’te vefat eden Mehmed Nazîf yeniçeriliğin kaldırılışından çok önce yaşadığı için eserin sahibi 1848 yılında vefat eden Mehmed Nazîf olmalıdır. Ayrıca eserin sonunda verilen bilgilerle ölüm tarihi 1848 olan Mehmed Nazîf hakkındaki bilgiler birbirini tutmaktadır. Buna göre Mehmed Nazîf İstanbulludur. Enderûn-ı Hümâyûn’da yetişerek Hırka-i Sa‘âdet Ser-halifesi olmuştur. 1848’de ulâ evveli ile Hazîne-i Hümâyûn Kethudalığına atanmış, aynı yıl bir yangında Alay Köşkü civarında ölmüştür. Üsküdar’da eski menzihanede gömülüdür.

Emâre-i Zafer’in sonunda Aynî tarafından yazılan dokuz beyitlik takrizde yer alan şu beyitten Nazîf’in çantacı¹² olduğunu ve Aga kulu diye bilindiğini anlamaktayız.

Nazîf Ağa ḫulî kim çantacılarıñ faḫrı
O kân-ı ‘ilm ü fazilet o ma‘rifet-perver (E.Z.242)

Mehmed Nazîf Şehzade Abdülmecîd’in daha bir buçuk iki yaşlarındaiken sergilediği bazı güzel davranışlarına şahit olmuştur. Şehzade Abdülmecîd’in

¹¹ Mehmed Nazîf’in hayatı ve eserleri için şu kaynaklara bakılabilir: Faḫîr, *Ḥâtîmetü’l-Eş‘âr*, İstanbul 1271, s.412.; Mehmed Şüreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1311, C.4, s.564.; Mehmed Nâ’il Tuman, *Tuḫfe-i Nâ’ilî*, Ankara 2001, C.II, s.1074.; *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2006, C.6, s.555.; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul 1986, C.6, s.542.

¹² Çantacı, padişahın saray dışında bulunduğu sırada altınla dolu çantasını taşıyan memurdu ve bu vazife enderun hazinesi memurları tarafından görülürdü.

övgüsünü yaptığı bir beyitte Nazîf'in kendisinden Kul Efendi diye bahsettiğini görüyoruz.

Çul Efendî luş u cûd u ni‘metinden başş ıder
Bir gülüñ dil řadr ü řüsn ü kıymetinden başş ıder (E.Z. 68)

Eski kaynaklardan hiçbirini Mehmed Nazîf'in eserlerinden bahsetmemektedir. Yalnızca şu‘arâdan olduğu ve bir mikdar şiirinin bulunduğu ifade edilmektedir. Türk Dünyası Edebiyatçuları Ansiklopedisi'nin¹³ ilgili maddesinde Mehmed Nazîf'in müretteb bir divanının varlığından söz edilmektedir. El yazısı ile şiirlerinin İÜK. TY. Nu. 2474'te kayıtlı olduğu ve diğer yazmanın MK Yz. 2262'de bulunduğu da Mehmed Nazîf'in eserleriyle ilgili bilgiler arasındadır. İÜ. TY. Nu. 2474'te kayıtlı olan eser, Mehmed Nazîf'in divanı değil, Emâre-i Zafer adlı eseridir.

Millî Kütüphane Yz. 2262'deki eser, bir divandır ve üzerinde “Yeryüzünde ikinci nüshadır. Diğer İst. Ü. Ktb. 2797'de kayıtlıdır.” ifadesi bulunmaktadır. Her iki nüshayı karşılaştırdık. İki de Nazîf adlı bir şairin divanının nüshasıdır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde eser Ahmed Nazîf adına kayıtlıdır. Eserin sonundaki “Hamd ola Hakk'a dîvânçem buldu lutfıyla hitâm” (1839-40) tarih mısraından şairin on dokuzuncu yüzyılın ortalarında yaşadığı anlaşılıyor. Fatîn tezkiresinde 7, Tuhfe-i Nailî'de 17 tane Nazîf mahlaslı şair bulunmaktadır. Bu şairlerin eserleri için verilen örneklerin hiçbirisi söz konusu divanda yer almaktadır. Bu nedenle Millî Kütüphane Yz. 2262'de ve İst. Ü. Ktb. 2797'de kayıtlı olan ve baştan sona na‘tlardan oluşan bu divanın hangi Nazîf'e ait olduğu tarafımızca tespit edilememiştir. Ancak Mehmed Elaldı¹⁴ tarafından Millî Kütüphane Yz. 2262, Koyunoğlu şehir Müze ve Kitaplığı 13735 ve taşbasma bir nüshaya dayanarak Nazîf (Hayatı, Eserleri, Edebî şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkidli Metni) başlığıyla bir yüksek lisans tezi hazırlanmış ve burada söz konusu Nazîf'in hangisi olduğunu belirlenmeye çalışılmıştır. “...elimizdeki divanın, Sultan Abdülmecit'in tahta çıktığı tarihte, yani 1839'da tertiplenmiş olma ihtimali yüksektir. Yine, elimizdeki divanın şairi Sultan Abdülmecit döneminde yaşamış Nazîf'lerden biri olmalıdır. ...Eserin, Sahaflar şeyhizade Ahmet Nazîf Efendi'ye ait olması en güçlü ihtimal olarak görülmektedir.”¹⁵ Tuhfe-i Nâ'ilî'de

¹³ *Türk Dünyası Edebiyatçuları Ansiklopedisi*, “agm.”, s.555.

¹⁴ Mehmed Elaldı, “*Nazîf Hayatı, Eserleri, Edebî şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkidli Metni*” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005.

¹⁵ Mehmet Elaldı, “agt.”, s.29-30.

Sahaflar Şeyhi-zâde Ahmed Nazîf Efendi'ye ait "senin" redifli gazel her ne kadar tez olarak hazırlanan divanda bulunmasa da Mehmet Elaldı divanın Sahaflar Şeyhizade Ahmet Nazîf Efendi'ye ait olduğu kanaatine varmıştır. "... şairimiz Nâzîf'in Divanı'nın na'ıtlardan müteşekkil olması, "senin" redifli bir şiirinin bulunması ve bu şiirler arasındaki üslup benzerliği bizi bu eserin yazarının Sahaflar Şeyhizade Ahmet Nazîf Efendi olduğu fikrine götürmüştür."¹⁶

Mâ'il-i gerden ü simîn-berînim yok haberiñ
Ben seniñ bende-i fermân-berînim yok haberiñ

Güzel ammâ bu temâyül arada kaçma ne yâ
'Âşık-ı şâdıq-ı ra'nâ-teriñim yok haberiñ

Cevher-i nazm ayağ altına hayfâ gideyor
Vaşf-ı hüsnüñe sühan-perveriñim yok haberiñ

Seveni sevmeyeni sen büt-i nâzik-bedeni
Anı benden ara şor defteriñim yok haberiñ

Sîne-i şâfına baktıkça Nazîfâ dir imiş
Mâ'il-i gerden ü simîn-berînim yok haberiñ

Hâtimetü'l-Eş'âr ve Tuhfe-i Nâ'ilî'ye göre yukarıdaki "-inim yok haberin" redifli gazel Emâre-i Zafer'in sahibi Mehmed Nazîf'e aittir; fakat söz konusu kaynaklar şairimize ait bir divandan bahsetmemektedir. Bu durumda Mehmed Nazîf'in -Fatîn'in deyimiyle- şîvelice olan bir mikdâr eş'ârının bir mecmua içinde bulunduğunu düşünebiliriz.

Şu anda elimizde Mehmed Nazîf'in bir gazeliyle yeniçerilerin kaldırılışını anlatan Emâre-i Zafer adlı eseri bulunmaktadır. Emâre-i Zafer metnini aşağıda veriyoruz.

---

¹⁶ Mehmet Elaldı, "agt.", s.30.

EMÂRE-İ ZAFER

În Dür-i Nâyâb Der-Tevhîd-i Rabbü'l-‘Âlemîn

(Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün)

- 1 Hıkmət-i şun‘-ı Cenâb-ı Hâlîk‘ı gör neyledi
Nûr-ı vahdetden vücûd-ı kevni icâd eyledi
- 2 Bî-vücûd iken bu mevcûda tecellî eyleyüp
Nazra-i pâkiyle zerrâta tesellî eyleyüp
- 3 Oldı gülşen feyz-i gûnâ-gûn ile zînet-fezâ
Her gül-i hamrâsı buldı şevk ile neşv ü nemâ
- 4 Nev-bahâr oldı cihânı feyz-i rahmet kapladı
Ser-te-ser eşcâr-ı bâğı berg-i hikmet kapladı
- 5 Hıkmət-i Yezdân ile devr-i felek buldı uşûl
Bulmağa yüz tutdı her kâm u taleb hüsni huşûl
- 6 Başladı devrân ser-â-pâ tañtana-ârâlîğa
Neş‘e-i câm-ı meserretle şafâ-pîrâlîğa
- 7 Şükr-i Hakk‘ı rûz u şeb şems ü kamer ikrâr ider
Zühre vü Nâhid ile şevk ü tarab izhâr ider
- 8 Ahsen-i takvîm ile şüret virildi âdeme
Bu nizâm oldı sebeb ma‘mûre-gâh-ı ‘âleme

- 9 Nûr-ı zât-ı ‘âdeme bi’z-zât Hâk ta’zîm idüp
Hil‘at u teşrîf-i “*kerremnâ*”¹⁷ ile tekrîm idüp
- 10 İşte bu tefsîr-i “*beyne’l-mâ’i ve’l-fîn*”¹⁸ âyeti
Kâleb-i pâkîze virdi bu hüsn-i şûreti
- 11 Hâk Ta‘âlâ ol vücûda pek çok ihsân eyledi
Nûr-ı mihr-i “*alleme’l-esmâ*”¹⁹ yı rahşân eyledi
- 12 Hep melâ’ik secde itsünler diyü emr eyleyüp
İtmeyen mel‘ûna gitsünler diyü emr eyleyüp
- 13 Emr ü fermân-ı Hudâ’ya cümle mahkûm oldılar
Ol zamânda nîk ü bed her kimse ma‘lûm oldılar
- 14 İbtidâ merdûd-ı dergâh oldu iblîs-i la‘în
Şoñra pertev-rîz olmuş gördi bir nûr-ı yakîn
- 15 Kimi Hâk-bîn ü kimi pür-kîn yaratılmış ezel
Ma‘ni-i “*lâ-yüs’el*”²⁰ i kim bildi bundan çekdi el
- 16 Kıldı izmihlâl şeytânı Hâk istikbâr ile
Geldi devlet âdeme tevhîd-i rengîn-kâr ile
- 17 Hîkmet ile haşre dek ma‘mûrdur dâr-ı cihân
Kâfir-i müstebire manşûrdur İslâmiyân

¹⁷ İsrâ suresi 70. ayet: “*Kerremnâ benî âdeme*”: Biz âdemoğullarını (öbür yaratıklardan) üstün kıldık.

¹⁸ “*Küntü nebiyyen ve Âdeme beyne’l-mâ’i ve’l-fîn*”: Âdem, su ile çamur arasında (balçık durumunda) iken ben peygamberdim, anlamında bir hadis.

¹⁹ Bakara suresi 31,32. ayetler: “*Alleme’l-esmâ*”: İsimleri öğretti.

²⁰ Enbiya suresi 21. ayet: “*Lâ-yüs’el ammâ yef’al*”: (Allah) yaptığından sorumlu olmaz.

Na't-ı Pâk-i Hazret-i Maḥbûb-ı Hallâk-ı Cihân

- 18 Faḥr-i 'âlem ba's olundı seyfle bu 'âleme
Na'ra-i "*naşrun min Allah*"²¹ tutdı âfâkı heme
- 19 Zâhir oldı bâhir oldı mu'cizât u nuşreti
Nûr-ı 'adli çâk çâk itdi zâlâm-ı şirketi
- 20 Başlamışdı zâlimân mazlûmı hep itcitmege
Dîn ü dünyâ bir ramağ kalmışdı elden gitmege
- 21 Oldı engüş-t-i mübârekden zülâl-efşân o şâh
Mu'cizât-ı ümmet-i merḥûmeye virdi refâh
- 22 Gün-be-gün dîn-i mübîn 'arz-ı cemâle başladı
Seyf-i meslûl-i zafer ceng ü cidâle başladı
- 23 'Avn-i Hağ'la on sekiz biñ 'âlemiñ fermân-beri
Bu sarây-ı dîni kıldı çirk ü tuğyândan berî
- 24 Şâhib-i dîn-i mübîn şâh-ı guzât-ı mü'minîn
Yâver-i her 'âcizîn ol ḥâkim-i ḥikmet-güzîn
- 25 Bağ bu dîn ü devlet-i ma'mûre-i peygamberî
Yıkdı bunca bünye-i Şeddâd u kaşr-ı Kaşeri
- 26 Dest-gîr-i ümmet-i mağfûre-i manşûredir
Bu şerî'at-gâhı el-ḥağ ḥaşre dek ma'mûredir

²¹ Feth suresi 1, 18, 27. ayetler: "*Naşrûn min Allahi ve fethun karîb*": Yardım Allah'tandır ve fetih yakındır.

27 Ni‘metinden ol veliyy-i ni‘meti gör dâd ider
Her dem ü her ân bu dîn ü devlete imdâd ider

28 Zerre havf itme dilâ ol bâr-gâh-ı dінде
Hiç keder çekme gönül bu dîn-i şıdık-âyінде

29 Âl ü aşhâbıyla zâtı cümleden hoşnûd ola
Hamle-i feth ü gazâda yâver ü memdûd ola

30 Her nefesde ‘asker-i manşûreden yüz biñ selâm
Ümmet-i mağfûresi olsun selâmetde müdâm

Der-Şenâ-yı Yâr-ı Gâr-ı Hazret-i Sultân-ı Dîn

31 Siyyemâ Bû-Bekr ü Şiddîk-ı şadâkat-intisâb
Yâr-ı gâr-ı Hazret-i Peygamber-i ‘âlî-cenâb

32 İbtidâ ez-cân u dil taşdıq-ı mi‘râc eyledi
Başa na‘leynin gürûh-ı şadıkân tâc eyledi

Der-Vaşf-ı Hazret-i ‘Ömerü’l-Fârûk

33 Hazret-i Fârûk-ı ekrem şâhib-i seyf ü himem
‘Âleme kılmışdı ‘adl ü dâd ile luğf u kerem

34 Hağ cihâd u gazvelerde kâm-yâb itmiş anı
Gülsitân-ı ‘adl ü dâda âb u tâb itmiş anı

Der-Vaşf-ı Hazret-i ‘Osmân-ı Zi’n-nûreyn

35 Câmi‘-i Qur‘ân-ı zî-şân mazhar-ı luğf-ı Hudâ
Ya‘ni kim ‘Osmân-ı zi’n-nûreyn ü hürşîd-i hayâ

- 36 Meclis-i peygamberîde şeb-çerâğ-ı ma‘rifet
Zât-ı pâki bir gül-i hoş-bûy-ı bâğ-ı ma‘rifet

Der-Vaşf-ı Hâzret-i ‘Aliyyü’l-Murtażâ

- 37 Ol ‘Aliyyü’l-Murtażâ kim şâhib-i cûd u seĥâ
Vâkıf-ı sırr-ı Hudâ dâmâd-ı şâh-ı enbiyâ
- 38 ‘İlminiñ ‘irfânınıñ ihsânınıñ pâyânı yok
Her ġazâda cümle aşĥâb-ı kirâma luĥfi çok

Der-Merşiye-i Hâzret-i İmâm Hasan ve Hâzret-i İmâm Hüseyin

- 39 Dâverân-ı serverân ol iki memdûĥü’l-ümem
Şîve-i ĥikmet nedir çün gördiler bî-ĥad sitem
- 40 Kerbelâ’da oldılar bî-âb ĥayf anlar şehîd
Dûzah içre nûş ide ĥûn u şadîd âl-i Yezîd

Der-Şenâ-yı Pâk-i Cenâb-i Şâh-ı Devrân Ğâzi Ĥân Maĥmûd-ı Cihân

- 41 Ĥân-ı ‘Adlî dâver-i ġâzî şeh-i encüm-sipâh
Hâzret-i Sulĥân-ı Maĥmûdü’ş-şiyem zıll-ı İlâh
- 42 Her fûnûn u ma‘rifetde bi’l-benân bir pâdişâh
Maĥlab-ı a‘lâsına vâşıl olur bî-iştibâh
- 43 Bu cihânıñ zât-ı pâkidir sebep iĥyâsına
Pâdişehler yüz sürerler dergeh-i vâlâsına
- 44 Ĥalkıñ üstinde olan ĥakķı o şâh-ı kâmilîñ
Ne ĥisâb u ne raķam eyler ķabûl ol ‘âdiliñ

- 45 Tâ ezelden intisâb itmiş habîb-i ekreme
Ser-te-ser hüküm idecek işte bu şehdir ‘âleme
- 46 Ol hıdîvi böyle işbât itdi hep ehl-i yakîn
Zâhirâ Mehdî odur bâtında kutbü’l-‘ârifin
- 47 İbtidâ sûy-ı Hicâz’a sell-i şemşîr eyledi
‘Avn-i Hâk’la Yeşrib ü Baḥâ’yı teşhîr eyledi
- 48 Eşkıyâdan ser-be-ser bu ‘âlemi taḥîr idüp
Ni‘met-i küfrânını hep tu‘me-i şemşîr idüp
- 49 Hâ’in ü bî-dîn kâfir birtakım hâlât ile
Vaḥ‘alar arz itdi kim cânlar yakup def‘ât ile
- 50 Luṭf-ı Mevlâ yâri oldı feyz-i aḳdes yâveri
Kıldı rûḥ-efzâ livâ-yı Hâzret-i Peygamberi
- 51 Raḥm idüp Hâkḳ ‘asker-i manşûresinden her tene
Mu‘cizât-ı bâhir ile ḡâlib oldı düşmene
- 52 Hâk vücûd-ı devletin ekdârdan maḥfûz ide
Müjde-i feth ü zaferle dâ’imâ maḥzûz ide
- În Mükâşefe-i Nîgû-hâl Ân Sâye-i Rabb-i Mûte‘âl**
- 53 Bu teveccüh-gehde her bir evliyâ’ullâh-ı dîn
Ol Hudâvend-i dil-âgâha hep olmuşdı mu‘în
- 54 Ol cüvân-ḫâli‘ şabâvetde şebâbetde iken
Zât-ı pâki istikâmet ile ḫalvetde iken

- 55 Şeyh-i kâmil kim Hudâ-verdi o zât-ı pür-himem
Ravza-i keşf ü şafâya her ne dem başsa qadem
- 56 Keşf idermiş her zamân ol şâhı baq ol hâlde
Kıbleye qarşu ayak üzre bu hûb-ef'âlde
- 57 Gül gibi destâr-ı pâk ü hem yeşil biniş ile
Böyle görürmüş cenâbın çeşm-i Haq-biniş ile
- 58 Öñ kavuşdurmuş tevekkül ile ber-vech-i edeb
Yine eylermiş derûnı Hazret-i Haq'dan taleb
- 59 Seyr-i qalbe böyle alurmuş anı ol zât-ı pâk
Luft-ı Haq'dan şâd ola dâ'im o rûh-ı tâb-nâk
- 60 Hazret-i Mevlâ şehîdeyn-i kirâmeyn 'aşkına
Ol imâm-ı dîni şâd itsün imâmeyn 'aşkına
- 61 'Asker-i manşûresiyle dâ'imâ manşûr ola
Bu ocağ-ı dîn kim gündün güne ma'mûr ola

Der-Şenâ-yı Pâk-i Şehzâde-i Cüvân-baht

- 62 Verd-i bâğ-ı şevket ol şehzâde-i 'âlî-nijâd
Mâye-i pâkîzesiyle mâ'il-i rüşd ü sedâd
- 63 Şeyhler ol gül-fidândan hep kerâmet müstefid
Reşk ider 'Abdü'l-Mecîd Efendi'ye rüşd-i reşîd
- 64 Ol güher ammâ ne gevher feyz-i aqdes vâyesi
Luft-ı Haq'dır terbiyet kânında baş ser-mâyesi

65 Böyle bir ferzend-i pâki görmemiş çeşm-i şühûd
Böyle dâna-dil efendî bulmamış mehd-i vücûd

66 Bülbül-i bâğ-ı tarâvet neş'e-i devletdir ol
Bir gül-i hoş-bûy-ı pâk-i ravza-i şevketdir ol

Ân Letâ'if-i Hâriq-i 'âde Ez-Şehzâde-i 'Abdü'l-Mecîd

67 Ni'met-i 'Osmâniyân zîb-i lisânımdır benim
Midhat-i ol gâziyân vird-i zebânımdır benim

68 Kıl Efendî luğ u cûd u ni'metinden bahş ider
Bir gülün dil kadar ü hüsn ü kıymetinden bahş ider

69 Bir buçuk yaşında ol şehzâde-i kân-ı kerem
Vâlideyn âşârını tefhîm idüp kıldı himem

70 Birgün etbâ'ıyla geldi ol ağaniñ yerine
Luğ ile didi çocuklardan biri gel birine

71 Lâlasından izn alup bir pâre etmek istedi
'Âdeti vech üzre bir miqdâr o etmekden yedi

72 Dest-i pâkinde aniñ bâkî kalan hâş nândan
Bağ ne luğ itdi kırup her bendesin tatyîb ü şen

73 Her bir etbâ'ısına ol nânı taşîm eyledi
Bâkî nân-ı hâş da lâlâya teslîm eyledi

74 Bunlar 'adl ü dâd u inşâf ile hep mefîûrdur
Ol sebeple tâ ezelden düşmene manşûrdur

Müşâheden-i Hârîk-ı ‘Âde-i Dîger

- 75 Ol zuhûrâtında baĸ der-hâtır eyle ey aĸi
Çînili Kaşırında gördüm bu kerâmâtın daĸi
- 76 Ol vaĸitde luţf ile başmıŸdı iki yaşına
Mâşaallâh lafzı naĸş olmuş cebîn ü kaşına
- 77 Ķulları eglendürürdi dürlü lu‘b u nâz ile
Kimi hûb-taĸlîd ile kimisi hoş âvâz ile
- 78 Seyr iderken anları ol dem idüp âĸâz-ı nâz
Binmek istedi midillüye o yavrı şâh-bâz
- 79 Bir çocuk ol lu‘b-gâhda dâbbesi oldu anıñ
Ķoşmaĸ için toplamıŸdı haftanıyla her yanıñ
- 80 Niyyeti aña süvâr olmaĸdı baĸdı tırđı
Tarzı âdâba muĸil ĸiddetle bir kez urđı
- 81 Baĸ lalâ buña diyü ĸâfeyn ile mekrûh didi
Zevĸ için lâlâ da çocuĸa didi seni gidi
- 82 Ol kerem-perverden eyler böyle pek çok şey zuhûr
Şem‘-i devletden fûrûzende bu bir nûr-ı sürûr

Der-Sitâyiş-i Vezîr-i Âsaf-naẸîr

- 83 Hâmil-i mühr-i hümâyûn dâver-i şavlet-nümûn
Ĥazret-i Sırrı Selîm Pâşâ-yı pâkîze-derûn

- 84 Mazhar-ı kalb-i selîm olmuş o şıdk-ı hâl ile
Maḥrem olmuş sırr-ı tevḥîde o nîk-ef'âl ile
- 85 Ḥaḳ 'ibâd-ı müslimîne ḥayr-ḥâḥ itmiş anı
Devlet ü dîn-i mübîne ḥayr-ḥâḥ itmiş anı
- 86 Zâhir ü bâtında feyz-i Ḥaḳ'la Muḥyiddîn gibi
Şıdk-ı niyyetde Ebâ Müslim kerem-âÿîn gibi
- 87 Bir nefesde bozdı hep cem'iyet-i merdânı ol
Her taraftan himmeti açdı tarîḳ-i Ḥaḳḳ'a yol
- 88 'Aşḳ olsun zâtına bu feyz-i isti'dâd ile
Cûy-ı şîrîn eyler emrin himmet-i Ferhâd ile
- 89 Ḥaḳ muvaffaḳ ide nice ḥıdmet-i mebrûreye
Yâver-i muḥliş budur pek 'asker-i manşûreye

Der-Maḥâmid-i Müftî-i Dünyâ vü Dîn-i Mübîn

- 90 Ḥazret-i Ṭâhir Efendî müftî-i dîn-i mübîn
Fazl u 'irfân u kemâlâtıyla olmuş kâm-bîn
- 91 Şer'-i pâk-i Aḥmed'i Ḥaḳḳ üzre icrâ eyledi
Elde fetvâ-yı şerîfi dîni ihÿâ eyledi
- 92 Na'tına Şerḥ-i 'Aḳâ'id metn ile bir cüz varaḳ
Rûḥ-ı pâk-i Molla Ḥüsrev'den o aḥz itmiş sebaḳ
- 93 Rûḥ-ı peygamber derûnî âşinâ olsun aña
Nûr-ı tevfiḳ-i İlâhî rûşenâ olsun aña

- 94 Hâk bu a‘lâm-ı kirâmı dâ‘imâ teksîr ide
Nefhâ-i enfâsı kâm-ı ‘âlemi ta‘tîr ide

Der-Sitâyiş-i Ser-‘asker-i Zâfer-rehber-i Ocağ-ı Manşûre-i Muḥammediyye

- 95 Ya‘ni kim ser-‘asker-i ocağ-ı manşûre o zât
Ḥüsrev-i şâhib-ḥaşem pâşâ-yı memdûḥü’ş-şîfât
- 96 Cevher-i manzûmesi bir sübhâ mürvârîd-i pâk
Tîğ-ı reşk ile olur ‘aql-ı Felâtûn çâk çâk
- 97 Mekteb-i ‘irfân u iz‘ânîñ fehîm-i muḫbili
Ol kerem-kârân-ı dehrîñ bir kerîm-i muḫbili
- 98 Fıtrat-ı zâtîyyesiyle meyli cûd u himmete
Ḥıdmeti anîñ daḫi pek çok bu dîn ü devlete
- 99 Ḥıdmetiyle iki dünyâsın Ḥudâ ma‘mûr ide
Hem be-ḥaḫḫ-ı faḫr-i ‘âlem zâtını manşûr ide

Der-Sitâyiş-i Silâḫ-dâr-ı Keyvân-i‘tibâr

- 100 Dâver-i ‘âlî-himem müstaḫfız-i seyf-i şehî
Enderûnuñ feyz-i bâtınla o merd-i âgehi
- 101 Eylemişdir ol veliyy-i ni‘mete bezl-i vücûd
Her nüfûs-ı pâk ider hep zâtına işbât-ı cûd
- 102 Sâye-i şehde nüfûz-ı pâki bir tîğ-ı celî
Câm-ı feyz ü neş‘esi devriyye-i sırr-ı ‘Alî

103 Himmetiyle hıdmetiyle kim odur maqbûl-i nâs
Luţf u ihsânı anıñ aşlâ kabûl itmez kıyâs

104 Hep du‘â-gûyânı şeyh ü şâb u bîrûn u derûn
İde evlâd-ı kirâmıyla Hudâ ‘ömrin füzûn

Der-Sitâyiş-i Ketğudâ-yı Hazîne-i Mekârim-define

105 Ol emîn-i genc-i şâhî kim ağa-yı pür-vefâ
Bir elidir hayra âlet bir eli baħr-i ‘atâ

106 Hüsni-i hulq u hilm ü ihsân vaşfınıñ ‘unvânıdır
Hıdmet-i şâhânedede şıdğ u diyânet şânıdır

107 Herkesi celb eyleyüp evşâfına mecbûr ider
İltifâtı bendegân-ı şâhî hep mesrûr ider

108 Cevher-i teslimde ol bir dür-i yektâ-şiyem
Kân-ı ihsân kenz-i ‘irfân ma‘den-i luţf u kerem

109 Pâk-dil gencîne-i ahlâğda cevher-nişâb
Her umûr u her huşûşunda Hağğ itsün kâm-yâb

Der-Sitâyiş-i Ser-çuğa-dâr-ı Cenâb-ı Mülk-dârî

110 Ser-çuğa-dâr-ı cihân-dârî kim ol Bû-Bekr-nâm
Hıdmet-i şıdğında dâreyn içre Hağğğ itsün bekâm

111 Fenn-i âdâb u kemâlin ‘ârif ü dânasıdır
İbn-i Hâcib perde-dâr-ı dergeh-i vâlâsıdır

- 112 Molla Câmî neş'e-yâb-ı câm-ı kâmidir anıñ
Baykara dil-beste-i rengîn-peyâmıdır anıñ
- 113 Hâl ü şanı bî-kesâna raħm ü şefkat dâ'imâ
'Âciz ü dermâdegâna kârı himmet dâ'imâ
- 114 Ol ferîd-i 'aşrın itsün luḫf ile Rabb-i Mecîd
Sâye-i şâhen-şehîde 'ömr ü iḫbâlin mezîd

Der-Şenâ-yı Pâk-i 'Asâkir-i Manşûre-i Muḫammediyye

- 115 Bârek'allâh 'asker-i manşûre-i nuşret-eşer
Her biri bir verd-i bâğ-ı Aḫmedî şâhib-zafer
- 116 Şâh-ı devrân kim yetiştirdi bu bâğ-ı enfesi
Mîve-çîn-i nuşret olsun zât-ı pâk ü aḫdesi
- 117 Bu ocağ-ı dîn kim bir nüşha-i mu'ciz-nümâ
Şıdḫ-ı niyyetdir şürûḫı metni âdâb u ḫayâ
- 118 Bu nizâmın kim süvârîsi olan zûr-âverî
Her teni bir mîşe-zâr-ı dehşetiñ şîr-i neri
- 119 Bu feniñ de şâh-ı gâzî fâris-i üstâdıdır
Ḫüsn olan ta'lîmde her resm anıñ îcâdıdır
- 120 Baḫ şu mu'ciz-himmete baḫ şâh-ı Ḫaydar-ğayrete
Bi't-ḫabi' teşmîr-i sâḫ itmiş nizâm-ı devlete
- 121 Kerrenây itdikçe âheng-i ḫumânda her sere
Şâh-ı manşûrdan irür şevḫ ü ḫarab hep 'askere

- 122 Al yeşil rengin ‘alemçeyle takım oldukça gâh
Kudsîyân olmuş görüp hep anlara mülhak sipâh
- 123 Kılıslar sür‘atle a‘dâya bölük bölük hücum
Bir yanar âteş şeyâfîn-ı ‘adûya ke’n-nücüm
- 124 Hıdmet-i şâhîde hep başdan başa dâdârdır
Kul ağaları iki şahs-ı şadâkat-kârdır
- 125 Hecme-endâz olsa tâm tertîbi düşmenden yaña
Yer gök inler dehşetinden tağlar virir şadâ
- 126 Bu nizâmın hep piyâde ‘asker-i gâzîleri
Kahramân-şavlet dinürse şânına vardır yeri
- 127 Merd-i âteş-pârelerdir kim fetil almış ‘adû
Muhterik olsun o âteşle ‘adû-yı kîne-cû
- 128 Muṭribân-ı nağme-sâzı hoş-hevâ elhân ider
‘Andelîbân-veş bahâr-ı nuşreti i‘lân ider
- 129 Her bir arslanı Cezâyirli gibi dayı-edâ
Şâh-ı devrân uğrına bunlar ider cânın fedâ
- 130 Ol fedâyî zümresi bu büstân-ı dînde
Her biri bir gül-fidân-ı pâkdir tedyinde
- 131 Nazra-i şâh ile hep meşrebleri şâhânedir
Şem‘-i dîn ü devlete her biri bir pervânedir
- 132 Bu nizâma gıbtâ-ger mihr ile on iki burûc
Fırka fırka âteşi itmişdir eflâke ‘urûc

- 133 Şağ u şol olduça kol kol âteş-efrûz-ı zafer
Düşmenân kolsuz kanatsız dûzağa itsün sefer
- 134 Eyledikçe ser-te-ser tâbûr-ı tâm ‘arz-ı celâl
Zerre a‘dâda silâh davranmağa kıalmaz mecâl
- 135 Nevbet âteş kal‘adan bir âteşîn hummâ gibi
Anladım her bir gelen bir baş kızıl elmâ gibi
- 136 Parladiçça tûblar topdan tutuşsun kâfirân
Berç-i dehşet-zâ gibi bir âteş-i mu‘ciz-nişân
- 137 Kâfirin olsa daği buña muķâbil âteşi
Kudretiyle gülşen eyler Hakk o nâr-ı ser-keşi
- 138 Mâ-verâ-yı nehri geçdi şît u ‘unvânı anıñ
Dîvler hep beste-i fermân u dîvânı anıñ
- 139 Pür-tevekkül şevķ ile turduçça şaf şaf hep selâm
Anlarıñ hâli selâmetden nişân virir müdâm
- 140 Burc-ı nuşretten dem-â-dem mihr-i tevfiķ-i Hudâ
‘Asker-i manşûre-i dîne vire şevķ ü ziyâ

Hikâyet-i Âşâr-ı Kerâmet-i Ân Merd-i Dânâ

- 141 Eşkıyâ-yı münhezim vaķtinde bir merd-i hüner
Çeşm-i Hakk-bîn ile Atmeydânı’na kılmış nazâr
- 142 Bunda az vaķt içre ta‘lîm-i cihâd olsa gerek
Bunda herkes hem dimiş itdiklerin bulsa gerek

- 143 Ehl-i Haqq itmiş sükût ol dîgeri böyle dimiş
Ġâlibâ buraya bu dârü’ş-şifâdan yürümiş
- 144 Boş tüfeng ü hem sözi saçma bu bir meczûbdur
Remz ü sırrı şıfr-ı zâ’id-vâri nâ-maḥbûbdur
- 145 Çünkü taḳdîr-i İlâhî böyle olduḳda bu dem
Ḳandadır âyâ didi herkes ah ol şâhib-kerem
- 146 Naḳş-ı levḫi çeşm-i ḳalb-i ‘ârifân seyrân ider
Söz gelür dîvâneden kim ‘âḳili ḫayrân ider
- 147 Kimse bilmez Ḥazret-i Haḳ’la ḳulın bâzârını
Mâr u mûra ehl-i Haḳḳ az eylemiş âzârını
- 148 Ehl-i dil hep çekdiler ol şâhib-i ‘irfâna hû
*“Ḳaddesallâhu Ta‘âlâ sırrahû burhânehû”*²²

Ḥikâyet-i Ân Merd-i Şâdık Der-Nizâm-ı Sâbık

- 149 Cân ḫayanmaz gerçi ammâ yaz bunı da ey ḳalem
Her dil-i pâke bu keyfiyyet ola naḳş u raḳam
- 150 Didi kim taḫdîş-i şükr ü ni‘met-i şâhânedir
Ehl-i îmândan bu ḳışsa hep ḫulûş-kârânedir
- 151 Ḳalb-i muḫliş zer gibi ma‘mûr ider vîrâneyi
Ḥâl ü şân-ı müfsidândır yaḳma yıḳma ḫâneyi
- 152 Rüstemânından biri bu ‘asker-i manşûrenin
Şıdḳ ile esbaḳ ḡazâda şerḫa-dâr itmiş tenin

²² “Allah onun sırrını ve delilini mübarek eylesin.” anlamında Arapça dua.

- 153 Bağımış ol ma'mûre-gâh-ı Üsküdâr sûzân olur
Merd-i gâzî âh-ı hasretle o dem giryân olur
- 154 Zerre î mânı olan kalbinde yanmaz mı buña
Bağ ne hâldir müstecâb olmaz mı ol demde du'â
- 155 Böyle söylemiş du'â-gûyân olup ol dîn-dâr
Ehl-i Hakk ol ân bu şıdık-ı pâke itmiş i'tibâr
- 156 'Ömr ü iqbâli veliyy-i ni'metin efzûn ola
Her kederlerden vücûd-ı ekremi me'mûn ola
- 157 Bundan a'lâ işte bu kışla yine ma'mûr olur
Gerçi ben görmem Hudâ a'lem cihân mesrûr olur
- 158 Hakk şehâdetle o dem Hakk'a idüp teslim-i rûh
Ola bir kaşr-ı cinân ol gâziye Yâ Rab fütûh

Müşâhede-i Rü'yâ-yı Şâdıka

- 159 Şâliha dervîşe bir hâtûn-ı pâkîze-nihâd
Böyle görmüş Hakk bu ma'nâyı cihân olmaz mı şâd
- 160 Kıbleden bir nûr toğup tutmuş cihânı ser-te-ser
Ya'ni ol nûr-ı cemâl-i Hazret-i Hayrû'l-beşer
- 161 Olmuş ol hazret ile hem-râh bir ferhunde-zât
Ya'ni kim şâhib-şecâ'at server-i ehl-i guzât
- 162 Arzdan bâlâya pervâz eylemişler şevk ile
Taylasânların nesîm açmış tağıtmış 'aşk ile

- 163 Şormuş ol ‘iffet-güzîn kıanda gider bunlar diyü
Bâ‘iş-i sür‘at nedir hayr ola kim âyâ ne bu
- 164 Fahr-i ‘âlemden zuhûr itmiş o ân bu hoş-haber
Müjde-i pâki Nazîf olsun Emâre-i Zafer
- 165 Bâ‘iş oldur işte dâmâdımla böyle gitmege
Post-nişînim Hân Maḥmûd’a i‘ânet itmege
- 166 Böyle taşrîḥ itdim ol rü’yâyı kim Allâh ‘alîm
Kizb ü lâfım var ise olsun yerim nâr-ı caḥîm
- 167 Muktezâ-yı sır bu kim fetḥ-i ‘azîm olsa gerek
Luṭf-ı Haḫ’la küfr ü tuḡyân hep ‘adîm olsa gerek

**Hikâyet-i Nuşret-Yâftin-i Ân Mazlûm-ı Bî-günâh Ber-Zâlimân-ı
Gümrâh**

- 168 Çâresiz kalmış bulunmuş zâlimân içre bir er
Âh-ı mazlûm yerde kalur mı ider çarḫa eşer
- 169 Her zamân añlar gidermiş fişḫ u ‘isyândan yaña
Şerlerinden ḫavf idermiş ol kişi de dâ’imâ
- 170 ‘Ârifin çekdiği hep ‘ırzı belâsıdır bu derd
Ḳahr olur ger ‘ırzına gelse ḫalel ‘ırz ehli merd
- 171 Ger ‘arâz itmekle bunlar zâlim-i meşhûr imiş
Mâl-i eytâma daḫi el atmaḡa mecbûr imiş
- 172 Hâkim ü ḫâḫî-i vaḫtin pek güzel eṭrâfını
Besleyüp anlardan itmezler dirîḡ elṭâfını

- 173 Hâ'in elbette olur havf u kederle ğam-neverd
Şaḥş-ı mezbûr anlarıñ olmuş meger gönünde derd
- 174 Nidelim âyâ buña bilmem ne tedbîr idelim
Kârımızdır gel yine râh-ı fesâda gidelim
- 175 Dürlü dürlü ḥaḳḳına itmişler ifk ü iftirâ
Başına gelsün diyü ol bî-kesiñ bunca belâ
- 176 Anı bilmezler ki Mevlâ'dır mu'îni 'âcizin
Hâzır u nâzır bu aḥvâle o Rabbü'l-'âlemîn
- 177 Semt-i ḥâkimden lisânen anı tekdîr itdiler
Şaḥş-ı mazlûmuñ dilin nâ-ḥaḳ yere incitdiler
- 178 *"Ḥasbünallâh"*²³ lafzı ile ol kişi böyle dimiş
Şimdi düşdi 'âdil ü ḳahhâr olan Mevlâ imiş
- 179 Pâk-i âbdest ile istiġfâr ile ḥüzn iderek
Ḥaḳ diyü rikḳatle âh eylerdi toġrı giderek
- 180 Meşhed-i pâk-i 'alem-dâr-ı Resûlullâha ol
Varmış ol ḥâl ile yüz sürmüş ulu dergâha ol
- 181 Sînesin ol 'ârif-i billâh çâk ü çâk idüp
Ḥâzret-i Ḥaḳ'dan o maḥfilde niyâz-ı pâk idüp
- 182 Sûre-i fetḫi açup ol dem Kelâmullâh'dan
Bi't-tevessül nuşret istid'â idüp ol şâhdan

²³ "Allah'ım bana yeter, ya Rabbi sen bilirsin" anlamında Arapça söz.

183 Türbe-i pâkinden ol zâtıñ idüp şoñra hürûc
Nûr-ı nuşret andan itmiş tâ semâvâta ‘urûc

184 Anı çok töhmetle olmuşlardı tekdîre sebeb
Ol gürûha irdi ol ân cânib-i Hâk’dan ğazab

185 Başlarına geldi hep itdikleri şey ol ere
Baş münâfık nefy ile gitdi diyâr-ı âhere

186 Her biri oldu birer hâl ile şöyle târumâr
Oldı ol kimse dañi şabr u zaferle kâm-kâr

Der-Vaşf-ı Pâk-i ‘Alem-dâr-ı Hâzret-i Peyğamberî

187 Ol ‘alem-dâr-ı kerem-kâr-ı Resûl-i Kibriyâ
Meşhed-i pâkinden olmuş feyz-i Hâk nuşret-nümâ

188 Ser-te-ser her cânibe cârî zülâl-i himmeti
Nûş ider ehl-i vegâ andan bu câm-ı nuşreti

189 Nûr-ı zâtı şem‘-i pâki ‘arşa-i İstanbul’uñ
Zâhir ü bâtın nigh-dârıdır ol her bir kuluñ

190 Luţf u ihsâmı anıñ her sîneye virmiş şafâ
Çeşm-i devrân hâk-i kûyından ider ağız-ı cilâ

191 Himmetinden hişşe-mend olsun gürûh-ı ğâziyân
‘Asker-i İslâm u dîn ile ola hem yek-zebân

Kışsa-i Bedr-i ‘Uzmâ

- 192 Ol sipeh-sâlâr-ı dîn Bedr’e ‘azîmet eyledi
Düşmen-i bed-ḥâşını ḳahr u hezîmet eyledi
- 193 Müjde-ber oldı zafer Ḥaḳḳ’ıñ ḥabîb-i ḥâşına
Bu beşâret virdi ḳuvvet cümleñiñ ihlâşına
- 194 Mu‘cizât-ı bâhirâtın böyle tebyîn eyledi
Maḳtel-i a‘dâyı dest-i pâki ta‘yîn eyledi
- 195 Gerçi aşḥâb-ı sefer ḳilletle şöhret-yâb idi
Her biri bir nûr-ı îmân ile neyyir-tâb idi
- 196 Müşrikîn eylerdi aşḥâba ḥaḳâretle nazar
Oldı bâdî-i zafer bu kem nazar kim ol sefer
- 197 Bu meşeldir her kim eylerse eger kibr ü gurûr
Ḥaşmı Allâh’dır ider ‘adliyle bir ‘aks-i umûr
- 198 ‘Avn-i Ḥaḳ’la cenge ṭurdı hep sürûşân-ı semâ
Ḥaḳḳ’ıñ iḥsânıyla şâd oldı hep aşḥâb-ı gâzâ
- 199 Şân-ı pâk-i Ḥazret-i Ḥaydar’da oldı âşikâr
“Lâ-fetâ illâ ‘Alî lâ-seyfe illâ zü’l-fikâr”²⁴
- 200 Ḳavm-i enşârıñ bu gâzve ḥamle-i ûlâsıdır
Bu zaferler ni‘met-i Ḥaḳḳ’ıñ heme ma‘nâsıdır

²⁴ “Ali’den başka genç (yiğit er), Zülfikâr’dan başka keskin kılıç yoktur.” veya “Ali gibi kahraman kimse, onun kılıcı gibi kılıç yoktur.”

- 201 ‘Asker-i manşûreyi ben böyle taşvîr eyledim
Çavm-i enşâra iren nuşretle ta‘bîr eyledim
- 202 Fağr-i ‘âlem gâziyân-ı dîn için kıldı du‘â
Buldı hep cem‘iyyet ü germiyyet-i a‘dâ fenâ
- 203 Bâki olsun ‘asker-i manşûresi tâ yevm-i dîn
Hem kitâbıyla ide ekdârdan Allâh emîn

Ĥikâyet-i Ahvâl-i Ân Tagî

- 204 Eşkiyâdan devr-i esbakda sitem-kârîñ biri
Cevr ile olmuşdı fermân u iğâ‘atden berî
- 205 Ĥikmeti her neyse terk itmişler anı ĥâline
Dıĥk idermiş bu mükâfât ‘âlemi ahvâline
- 206 Ĥân Selîm’iñ devri vâki‘ olıcağ olmuş o şâd
Bâb-ı maşşûdum dimiş oldı benim işte güşâd
- 207 Devr döndi çâre-i ‘avfım benim derkârdır
İtme ey dil gıll u gışş gayrî tehî efkârdır
- 208 ‘Avf u ıtlâkım için şimdi gelür fermân baña
Çekdigim ol bîm ü hevl ü ĥavf olur hep bir yaña
- 209 Böyle dirken ol şakî-i bed-liğâ ĥüsrân ile
Sevdevî muhtel dimâğ olup ‘azîm buhrân ile
- 210 Destine bir tîğ-ı pür-tâb almış ol ĥâlde o dem
Başlamış kendüdeki icrâya ĥağğ-ı ĥûn u dem

- 211 Çıkdı destimden dimiş hayfâ ki bu tîğ-ı celî
Aldı şiddetle ele ‘Abdü’l-Ĥamîd Ĥân-ı velî
- 212 Ķatl ü i‘dâm ideyor âgâh oluñ işte beni
Mürde eyler dirdim ol ‘âdil ki bu zâlim teni
- 213 Böyle söylerken buçağı ĥaml idüp gerdânına
Kendi eliyle Ĥudâ kıydırdı tatlı cânına
- 214 Mûr ider ĥayvân bu yâ ol dem feraĥ kim bal gelür
Uçar uçmaz cânib-i Ĥaĥ’dan ecel derĥâl gelür
- 215 Sırr-ı ĥikmet çeşm-i ‘ibret-bîne dâ’im tâb-nâk
Ez’af-ı maĥlûka Ĥaĥ Nemrûd’ı itdürdi helâk
- 216 Ĥaĥ ĥulın bâb-ı rızâdan dâ’imâ dûr itmesün
Mâl-i mazlûmânı aĥz itmekle mesrûr itmesün

Der-Ķâ’ide-i Teşekkür

- 217 Her nefesde luĥf-ı Ĥân Maĥmûd’a olsun şad-şükür
Ni‘met ü iĥşân-ı bî-pâyânına bî-ĥad şükür
- 218 Dergehinde çok ‘inâyet çok kerâmetler görüp
Sâyesinde çok beşâret çok selâmetler görüp
- 219 Luĥf u cûdın eylemek ta‘dâd pek güç neyleyem
Bildigim ĥâlimce her neyse biraz şerĥ eyleyem
- 220 Ni‘metinden ĥıdmetinden ĥayr-ı ‘uzmâsı bu kim
Olmadı kimse muvaffaĥ işte bu ecre şu kim

- 221 Evvel-i emrde idüp ol râh-ı huccâcî güşâd
Bu gâzâ-yı pâk ile yüz biñ nüfûsı kıldı şâd
- 222 Oldı hem sûr-ı vilâdetler sa'âdetler ile
Tâze cân buldı cihân luğ u kerâmetler ile
- 223 Gitdi hasret âh âh çok kimseler bu demlere
Dîger ecr ihsân ide Hakk ol gürûh âdemlere
- 224 Vağ'alar geçdik ki biz itmezdik ümmîd-i hayât
Feyz-i peygamberden oldı dehre ihsân-ı necât
- 225 Varıa-i hâ'il iki şeyden hâlâş olduğ şükür
Sâye-i şâhânesinde 'âfiyet bulduğ şükür
- 226 Hüzn iderdik ağızımızdan zerrece nân geçmedi
Havf u haşyet ile çok dil-teşneler şu içmedi
- 227 Birisi ol mühlikâtıñ varıa-i küffâr-ı Rûm
Dîgeri de la'net olsun eşkıyâ-yı bed-rüsûm

Du'â-yı 'Acz-nümây

- 228 Toğrı gel ey kilik-i mu'ciz-nağş u mestâne-edâ
Gâlibâ ihsân-ı peygamberden olduñ neş'e-zâ
- 229 Zemzem icrâ eylediñ zer-nâvdân-sîret misin
Beyt-i Hakk'da devr iden yâ hâciyân-himmet misin
- 230 'Âcizâne gerçi bir cüz'dür bu 'âli-menkâbet
Nazra-i şehle olur rûhü'l-beyân-ı ma'rifet

- 231 Hâk be-hâk-ı hilâat-i âdem o şâh-ı ekremin
Şevk ü şâdî-i ferağ kılsun zaferle her demin
- 232 Hey'et-i mühr-i nübüvvetle risâlet hürmeti
Cevher-i îmân olan sırr-ı emânet hürmeti
- 233 Hem be-'aşk-ı çâr-yâr u cümle aşhâb-ı vefâ
Ol iki ferzend-i 'âlî-câh-ı şâh-ı enbiyâ
- 234 Her gazâda 'asker-i manşûresin manşûr ide
Düşmen-i bed-ğâhını mağlûb ide mağhûr ide
- 235 Luğf u ihsân-ı Hudâ'dan dâ'imâ mesrûr ola
Tâ kıyâmet ol serîr-i şevketinde nûr ola

Târîh ü Takrîz-i 'Ayni

(Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fa'ûlün)

- 236 Zihî bu nazm-ı güher-bâr u nüshâ-i zîbâ
Hulâşa-i dür-i yektâ netîce-i gevher
- 237 Nizâm-ı nazm-ı belîğinde münderic nuşret
Edâ-yı sebk-i cemîlindedir fütûh u zafer
- 238 Bu bir eşer ki felek mişlin idemez ityân
Birikse bir yere 'ıqd-ı sitâre mihr ü kamer
- 239 Hulâşa eylemiş evşâf-ı şâh-ı devrânı
Güneşden eylemiş izhâr zerre-i kemter

- 240 Zuhûr iderdi dilinden cevâhir-i ğaybî
Sühân-verân-ı zamân itseler bu nazma nazâr
- 241 Sezâdır olsa bu manzûme-i güher-pâre
‘Înâyet-i nazâr-ı şâh-ı ‘âleme mazhar
- 242 Nazîf Ağa kulu kim çantacılarıñ fahrı
O kân-ı ‘ilm ü fazilet o ma‘rifet-perver
- 243 Çeküp bu gevher-i yektâyı silk-i nazma hemân
Bahâda hüsn-i edâda bütün cihâmı deĝer
- 244 Hürûf-ı cevheri târîh olur bu nev-eşeriñ
Emâre-i Zafer’i cândan okur ehl-i hüner (1243)

Nazamahû ve harrerahû ez-za‘îf Mehmed Nazîf ‘an-bendegân-ı Enderûn-ı
hazîne-i hümayûn temmet. ©

KAYNAKLAR

- ARSLAN, Mehmet *Üss-i Zafer*, Kitabevi, İstanbul 2005.
- ARSLAN, Mehmet, *Osmanlı Edebiyat Tarih Kültür Makaleleri "Yeniçeriliğin Kaldırılmasına Dair Edebî Bir Metin: Aynî'nin Manzum Nusretnâmesi"*, Kitabevi, İstanbul 2000, s.319-370.
- BEYHAN, Mehmet Ali, *Gülzâr-ı Fütûhât*, Kitabevi, İstanbul 2001.
- ELALDI, Mehmed, *Nazîf Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkidli Metni* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005.
- Fatîn, *Hâtimetü'l-Eş'âr*, İstanbul 1271, s.412.
- Mehmed Nâ'il Tuman, *Tuhtfe-i Nâ'ilî*, Ankara 2001, C.II, s.1074.
- Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1311, C.4, s.564.
- MUTLU, Şamil, *Yeniçeri Ocağının Kaldırılışı ve II. Mahmud'un Edirne Seyahati*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1994.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, C.6, s.542.
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, AKM Yayınları, Ankara 2006, C.6, s.555.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları I Ace-mi ve Yeniçeri Ocağı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.